

Universal Declaration of Human Rights - Aja

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, <http://www.unicode.org/udhr>.

EJUKONWO GBEFANDEDE SOSO ACE AGBETOTOWO NU

ENYOFONU

Soso egbexoxo do amenyinyi to alokpa dekpo kpwime kodo enusoso ci wo yi dogu wawa do eseji ko fafa le egbemè,

Soso edemaso le agbeti yoyi be agbeti me ci yi don kanlinnuwawa va egbeme, yi agbeti fon egu, yi shinxome, ehonwo yi do yi ejukonwo de egbefan be agbetowo le vo a xonuxonu, a vo a xose, a gbendon a gu aya le eki,

Soso agbewaxe kpokpo do ese ji o, e le veide be wo de do a zin ameji; no de nyi nene o, agbeti a va so ezo ta, a so nyidon le akan, a fongu do eganwuame kodo ametafudotowo ji,

Soso nusendodo no dekawawa ko exlododo a yi nuko le ejukonwo gblame,

Soso enyo ciwo yi le esewemame wowo ejukon ciwo yi do DEKAWAWAGBE gbe degbefan yi nu be yewo kando agbeti cewo ji, le amenyinyi ko eyi wanawome, le nusuwo kodo nyonuwotasoweme, yi yewo so egbe do eju no nonome, nukoyi, no agbemenon a nyi no ame kpu, no agbeti a kpo vovo a wa enu ci yi drwi,

Soso ejuwo kodo wowo kplekplegbe gbesosome, no wo a so na bubu agbeti, a mi dada le eyi cewo ji no agbeti a vo fafa,

Soso dandandanme o, gbahwe agbe towo a wa do egbefan lo ji o, wo do a do susu deke do ace kodo vovokpokpo lo wo ji.

EYITADO

BOBOGAN DE EGBEFAN CE soso ace agbetotowo nu;

Egbefandede ce yi nyi ejukonwo, plenu do, yi wo a wa no, yi ameshyame kodo wowo bobowo a do no enukuvu, a tekpo, soto enukplankplan ko enununyanya gome, a tekpo no amebubu ko vovokpokpo a yi ameshyame kodo wowo bobowo a do no enukuvu, a tekpo, soto enu plankplan ko enununyanya gome, a tekpo no amebubu ko vovokpokpo a yi nuko kenju no, le blewubewume o, edo lowo a nyi wawa le ejukplekple lowo me, no wo a zan wo nyononwito le ame ciwo yi do kple kplegbe lowo xwe kodo ame ciwo yi wo so do alome no wo no wo a kpa ace no wo.

Akpa 1

Agbetowo plenu vano gbeme ko vovodeka gbeswegbeswe, soto amenyinyi ko acewo gome; wo xono susunwin ko jimenywi so esexwe. Wo do a we novi daqa wowo nonowo gbo.

Akpa 2

Amedekpokpwi do a kpo nyona le ace ko vovo ciwo yi le egbe fandede ce lo me. Amede de do egbe a mo ako, gbaza, nusukonyonunyinyime, egbe, sensen, politikinyo alo enyobudewo ci yi kan agbeti, dokun, jixixwe alo enyo alokpabude yi a na yi agbeti da kpo nenehan nyona.

So zeto yenu o, wo de do egbe a zondo politikise alo jejeshi le xixeme no eju amedeeto nu a de eju lo do akpo. No eju cime amelo so xo abode can e le ejubuugonme can, de le yidekishi can alo de do egbe a zan yideki le ci e drwi nene can o wo de do egbe a didoakpo.

Akpa 3

Amèdèkpokpwi dọ nọ agbenwọ le vovokpọkpọ ko kandoji amenutọtọ mẹ.

Akpa 4

Amèdè dè dọ egbe a sọ ehàlọ wà ahwashì alo kannumọ; agbetọ a sọ wà ahwashì alo kannumọ le alọdèkpọ kpwinu nyi ese.

Akpa 5

Wo dè dọ a dè efun nọ agbetọ, kpọ wo dà do aya nọ agbetọ, a wà xomevevenu, elannu alo enudèagbetọkpọtọ nuwo kodo mèdèkpokpwi.

Akpa 6

Amèdèka dọ egbe a nya le afidèkpokpwi mọ agbetonyinyi yeetọ dọ àcè kodo ese ciwo wo dọ a nyi.

Akpa 7

Le ese nukọ ọ, agbetọwo plẹnu nyi enudèkẹ, é le gbeswègbeswè; wo dọ egbe nọ còndojì alo nyọna esetọwo gbeswègbeswè. Wo plẹnu dọ egbe nọ còndojì dẹkẹnùmẹ egacimẹ yi wo dèdècọ voklan do enumowẹ a sọ gban egbefandèdè cẹ lọ kodo wanadèkpokpwi ci a na yi wo a gbin.

Akpa 8

Agbetọdèkpokpwi dọ egbe a je ehwè le kojodọxu eyijumetọ ci gbọ a je ehwè le dru nọ wo gban àcè alomajẹnu ciwo ese gangan alo ese gbalièkpokpwi ni wo.

Akpa 9

Wo dè dọ egbe ci a le amẹ gbali gbali enudemawamawa, akpanu sensentọ a sọ do egamẹ alo a do ese a sọ nyi ti le eyijumẹ.

Akpa 10

Agbetọdèkpokpwi dọ àcè, le egbe sọswè konu mẹ yi enyọ ci nu ọ yi e le ọ, wo a si ni shigbe le wo a se amẹbuwoto nènè, le ahwamẹ le kojodotọ ciwo ji wo dà zin, yi wo a nọ enyọji, wo dà nọ agbetọji. Le eganómẹ ọ, kojodotọlọ a nu àcè kodo esekonyinyi eyitọwo ni alo adodwi ci le enyọ vwin ciyi byọ etodòndón ciwo yi wo dọdọ ọ ni.

Akpa 11

1. Nọ wo dọ enyọvwin ciwo byọ etodòndón nọ amèdè ọ, gbọxwè ese a xọ mèlọ, kojodotọwo dọ a dẹfyo le ahwamẹ, le esemọnu mọ nènèhamẹ ọ, yẹ wà enyọvwin ci yi byọ etodòndón nyawo, madẹfyo godu ọ, wo dè dọ egbe a mọ mèlọ wà nènèhamẹ nu. Le kọjo lọ dọxu ọ, wo dọ a tekpo a hwlingan le ese nyikómẹ gbọxwè a glo.

2. Wo dè dọ egbe a sọ ese xọ amèdè nọ enyọ alo enumadoenji ci yi ese eju lọ tọ alo ese ejuwo plẹnutọ dè gbe le hwecinu wo wà enu lọ. Nènèkẹ ọ, ese dè xọ enuvwin ci yi byọ etodòndón dècọ, ese hunnọ yi wo a sọ xọ amẹci yi je agọ lọ le hwenonunẹ; wo dà dón eto nọ amèlọ wugan eto ci ese hwenonutọ lọ byọ.

Akpa 12

Wo dè dọ a sọ tafutafu a yi je amẹbunyómẹ a sọ xodyi yi ko eyi mẹwo, eyi nuwo nènèkẹ ọ, ganwuametọ dè dè dọ àcè azin amẹbu wenawo ji a hlen, yi a gbe sọ gble nyikọ ni; ese lọ, gbe nènè wanawo.

Akpa 13

1. Amēde kpokpwi dō ace vo, a d̄yi sa a yi afi ci yi drwi; nēneke yi e dō ace a dō n̄oxu le eju dē kpokpwi mē.
2. Amēde kpokpwi dō ace a to le eju dē kpokpwi mē: e senn̄ to le eyi ntō jumē a yi kaka a gbe trō gbō va mē fafēde.

Akpa 14

1. Nō eganwuamēcekpatōwo je egamē nō amēde d̄, nō amē lō a sō senn̄u a hwlen̄ eyi ta d̄, e d̄ogbe a byō bexu eju dē kpokpwi yi eju lō dō a xwē fafa dē.
2. Nō amēde je esenu mē nyao d̄, ace ejukōnwo plen̄uto cidē de nagbe be yi le shito a yi eju bu mē.

Akpa 15

1. Amēde kpokpwi dō a nyí ejudekamēvi.
2. Eganwuamēcekpatō dē de dō ace yi a gbe nō eyi jumētō dē be yi da gbe nyi yewo jumēvi; nēneke de dō ace yi a gbe ni be yi n̄u gbe sō eju bu a trō eju hōn mē vi.

Akpa 16

1. Le asudēde alo nyōnudede gamē d̄, dēkaje ko cugbeje ciwo yi nyi akōbunōwo, ejubujubumētōwo alo sensen̄ ebuebu mē tō wo d̄, wo senn̄ dē wo nōnō wo, yi a sō egbe dō eju a gbaku. Ace dēka nmē yi wo dō le enushyanumē sō dēde hwenu kaka va sō yi wo dēkiwo gbegbe hwenu.
2. Amē ciwo yi jiji a dē wo nōnōwo d̄, wo vi dō a na egbeta dēkanumē gbōhwe eju a nya be wo dē wo nōnōwo nyao.
3. Wō jītōwo yi nyi n̄uklēn̄ alo esha ci yi a le nkō nō wo: nēneke yi wo dō a nyi kuku le eta nō wo nē.

Akpa 17

1. Amē dēka kpan̄ yō a, alo e le egbebōbōmē yō d̄, e dō ace dō eyi ntō nuji.
2. Ace dē kpokpwi de dō a xō amēn̄utōnu leshi ko akpasensēn.

Akpa 18

Amēde kpokpwi dō ace a vo le enu ci yi druii le eyi tamē, ejimē ko sēnsēn̄ kpaxwe; e senn̄u gbé d̄oli sēnsēn̄ kodo eyi susu lō wo, alo a dē wo to nō eju a jeshi; e sennu like nō sensen̄ ko susu lōwo a dōn̄ amēwo bō dō eyi dēki n̄u sō to nukōyi yi le enukplankplan̄ enuwawa, kodo sensen̄ alo sensenwanawo plen̄u n̄u.

Akpa 19

Agbetō dēkpokpwi dō ace a vo le eyi susu alo eyi tamēbubumē; e dō ace a vo a nu enyō ci yi le susumē ni nō eju a se; e dō ace a ji gōnmē nō enuwo ko enyōwo, a to emōwo ken̄uken̄u ji a drā wo nō xixē kōnjūnē alo ejuwo kpu a se; enude kpokpwi dē dō a don̄uklēn̄ alo vōnvōn̄ ni.

Akpa 20

1. Agbetō dēkpokpwi dō ace a vo le bōbōwawa kodo egbe ci yi gbe ahwawawanyōwo gbō.
2. Wo de dō a sō eganwuamē a sō lōn̄ amē dō ehabōbōdēmē.

Akpa 21

1. Amēde kpokpwi dō a sō eyi fō cute a kpankōn le eyi ju n̄kōyiyi wanawo mē, alo a nagbe nō amēbu a wē.
2. Sō to edōwa gōmē ɔ, amēwo plēn dō a kpō texwe gbeswegbeswē.
3. Ejukōnwō drodro ɔ, eyi a nyi esha le n̄kō nō ejuwomēcekpakpa. Eyi ji yi wō dō a zōn nō nō akōdadawo dō jōjwē ji gamēgame.

Akpa 22

Amedekpokpwi le egbeme dō a vo faa a kpō nyōna sōso alōdowomē, alōdo hōnwō a na yi a kpō vivivi le acē ciyi kan dōkunmōwo, agbetō enunuyanya ciwo de dō a hwedo amē, yi a na n̄kōyiyi nō amenyinyi le hlōn hlōn eju dēkadēka ko wowoxlōwawamē. Nēnēhamē hlōnhlōn ko exlōwawa kan dōkun eju dēkadēkatō.

Akpa 23

1. Amēde kpokpwi dō a wa edō ci yi je kodi le jume, yi a kpō nyōna ciwo yi le edō lō wawamē.
2. Evototo dēkpokpwi de dō a nō ehocucumē nō edō dēkamuwatōwo.
3. Edōfencu ɔ, e dō a sun edōwatō ko eyi xomuwo, vō nō da sunō, wana bu dēwo dō a le e jume a sō na wo vovo.
4. Edōwatō dēkpokpwi dēgbe a dō edōwatōwobōbō ci yi drwi mē a sen n̄u a gbe nō amētafu.

Akpa 24

Edōwatō dēkpokpwi dō a dō gbōngbōn hwenu a sō vo, edōwagamēwo dō a nyi dredremē. Le exwekpegbōnjwiin eyi tōwo mē ɔ, wō dō a cu nō efēn nī.

Akpa 25

1. Amēde kpokpwi dō a dō enu ci yi a sō kpō eyi ko eyi xomuwoji soto lanmesen, enudūdu, acōdōdō, xōmēnōnō, dotoxweyiyi ko alōdoamejudōwaxu ciwo a na yi wō a vo; wō dō a nō godu nī le edōmakpōwa gamē, edōlehwenu, le ekpoxōmē, nyōxomē, nēnēke le enuwanu ciwo yi de so eyinutō drodro n̄u wō hwenu.
2. Alōdu dē dō a lī nō evijitōwo ko wō vi. Evi ci yi asu ko ashi ji ji ko ci yi wō ji le gbanji wō ɔ, wō sō enu le ejume, yi evototo dē de dō a nō wō mē.

Akpa 26

1. Amēde kpokpwi dō a yi sukulu a xō enunyanya gbaligbali, e glo ka ka can ɔ, a xō enunyanya gōnmētō dandandan. Alōnūdō kplanxu sukulu wō dō a nī nō amē kpu. Sukuluganwō ɔ, wō dō a hun wō nō amē ciwo n̄ununyanya je àbà hōn mē nō.
2. Sukulu dō a na wō a nyan̄unu sō to agbetōbubu gōmē. E dō a na yi wō a nya be enusōkeamē, exlōwawa le ejuwo glāmē akōwo alo sensen wō gblāmē kodo ejuwokplekplegbē nuwanawo ci wō a na yi vovo a nō gbemē, enu hōnwō ɔ, enu vevī yi wō nyi.
3. Kplankplan ciha n̄umē yi dēviwo a xō ɔ, e dō a nyi wō jitōwo nyō.

Akpa 27

1. Agbetōdēkpokpwi dō a vo a wa emumumunuwo kodo eyitōwo, akpō jījōle adānūdōdōdōwō gbō, ken̄u a nō waxu nō n̄kōyiyi soto enudwi kuku gōmē kodo wanywi ciwo yi a to le mē.
2. Amēdekpokpwi ci yi nyi edōdēwatō dōgbe a hwlen wananywi ciwo yi to le eyi nudwikuku gōmē, eyi dānūdōdōwema ko eyi dān̄u gōmē.

Akpa 28

Amedekpokpwi dogbe a byo be hannyahannya nugbe no ejume, no wo a zon do ace kodo vovokpokpo ciwo yi ze le gbefandede ceme, soso agbetononome gbe soso ejukonwononome.

Akpa 29

1. Amedekpokpwi do a wa edo no eyiju cime yi eyi nonome alo eyigbetonyinyime a to le, le vovokpokpo kodo nukoyi adodwi gome.
2. Le eyice kodo eyivovokpokpozanzanme o, ese dowo yi a gbe enyo no ame no wo a so jeshi amebucwo kodo eyi vovokpokpowo gbahwe a so kpo emo a dra enu do le wana gome, le hannyahannya ma do do acekpakpame kodo vovo gbaja le eju ci yi ya no eyidekishi.
3. Tretregbedi, wo de do egbe a zon ace cwo kodo vovokpokpo cwo to amebudewo ciwo de nyi afodoxuwo no DEKAWAWAGBE EJUKONWOTO.

Akpa 30

Ejudekpokpwi, ehabobdekpokpwi, amedekpokpwi de do egbe a so Egbe fandede ce a so wa enubadade alo a so wa kanlindode shigbe a so gbe be agbetwo da zan ace ko vovokpokpo ciwo yi ze le wemaceme.
